

zijn twee-  
te catechi-  
k niet, dat  
n zoo hij  
hem open-  
recht op  
dit aan-  
te heffen,  
te voor.  
ig Avond-  
och onder  
Dat  
oet we-  
en ik van  
er en hoe  
  
en onder  
en moet  
or den ge-  
en heiden  
Jesus met  
  
Voord, en  
er, ook al  
voor de  
  
niet op,  
is, dat hij  
n daarvan  
oet.  
ide is, en  
middel is,  
ik om die  
e catechi-  
niet.  
gewaaid; u  
middel om  
voor uw  
en de zeep  
  
ons eens-  
lijk ook  
vorm van  
  
ieria dan  
od eenige  
  
Ds. Ter  
oetius te  
t hij zelf,  
van Voe-  
g in het  
al-  
lijk een  
  
is, blijkt  
als hij de  
ontvangt,  
ren niet  
er wijke-  
r tot het  
soonlijke  
den Hei-  
konden  
eten dat  
eet leven.  
punt der  
nmin bij  
heiligen  
de per-  
n, dat een  
heid zich  
en  
voor de  
dit grijpt  
ords en  
Avond-  
inzicht  
na besef  
rk Gods  
t is.  
erst als  
lant van  
s kennis  
cht zich  
ook is  
  
an noch  
ant vaak  
t in het  
issen.  
  
nu, zal  
a, om  
aal weer  
betreden  
t vooraf  
gehoor-  
le oude-  
aan hen  
willen;  
16-18  
treiden,  
eed, als  
eeks in  
zij vol-  
niden.  
gent en  
ansch-  
s veelal  
aal be-  
  
t, baat  
ijn, om  
  
de de  
Veren-  
pgeno-  
er eene  
et aan  
jing der

statuten, is dezez dagen in het jaarlijksch ver-  
slag hoofdzakelijk beantwoord met weglating  
van de oude statuten en met de insertie van  
de door het tegenwoordig hoofdbestuur eigen-  
machtiging ingevoerde wijziging.  
Aan anderen zoude ik, zonder mij er verder  
in te mengen, het oordeel hebben overgelaten  
(gelijk dit reeds door *De Hoor* van 15 dezer  
op enkele punten is uitgebracht), maar tot drie-  
malen wordt in dat verslag mijn naam verneld,  
en die vermelding eischt, meen ik, enige te-  
rechtwijzing.  
Allereerst komt die voor in het stuk, gete-  
kend door Jhr. Quares van Ufford, een Na-  
thanael onder de ijerige en weldadige Christen-  
arbeiders, wiens verlies ook mij diep smart. In  
dat stuk wordt gewezen op een verandering  
onder mijn medebestuur, vóór 30 jaren geschied,  
tengevoele waarvan toen reeds de vereeniging  
een nieuwe zou zijn geworden. Hier moet  
een misverstand plaats gehad hebben. De  
inzage der statuten, gedurende 34 jaren over-  
anderlijk, telkenreize in het jaarverslag opge-  
nomen, zal aantoonen, dat niet de minste ingrij-  
pende wijziging in al die jaren plaats vond.  
Ten tweede wordt mij in het verslag zelf de  
bewering toegedicht, als zoude ik onze vereeni-  
gung als een tak der Evangelische Alliantie  
blijvend hebben beschouwd. Dit nu was op  
grond van artikel 8 der oude statuten niet  
mogelijk, maar krachtens artikel 4 der statu-  
ten achtte zich onze vereeniging verbonden  
aan alle genootschappen met dezelfde belijde-  
nis en eenzelfde doel. Vanhier (totdat voor  
drie jaren een afzonderlijke tak ten aanzen-  
de werd opgericht), dat het verband bleek in ge-  
meenschappelijke deputatien, in vereenigde con-  
ferentien en o. a. ook in jaarlijksche raadple-  
ging over de onderwerpen voor de week der  
gebeden; zoodat bijvoorbeeld het onderwerp  
van „leger en vloot“ voor weinige jaren op  
onsen aandrang is opgenomen.  
Eindelijk wordt mijn naam in den aanvang  
van het jongste verslag opgegeven onder de  
oprichters der tegenwoordige geheel gewijzigde  
vereeniging.  
De geheele behandeling van die wijziging  
geeft blijk, dat men noch den historisch on-  
sprong der zaak, noch het gewichtig doel der  
oprichters heeft begrepen. Daarom wensch  
ik liever aan gemis van juist inzicht, dan aan  
gemis van kiescheit of van rechtsbesef de ver-  
melde samenbinding toe te schrijven van de  
namen der oude oprichters met den nieuwen  
toestand der zaken; zoodat gevoel ik mij ver-  
plicht, voor mij en mijne ontslagen mede-  
oprichters protest aan te tekenen tegen die ver-  
binding.  
Moge de nieuwe vereeniging intusschen dienst-  
baar zijn tot heil van 's Heeren naam.  
UWEGZ. dankzegging voor de opname  
van deze regelen in uw uitnemend weekblad,  
teeken ik mij niet de oude hoogachtende en  
broederlijke gevoelens.  
T. i. D.  
ELOU VAN SOTERWOUDE.  
Hage, 16 Jan. 1888.  
  
Dit stuk zegt veel, en eischt van de zijde  
der heeren bestuurders o. i. nadere ver-  
klaring.  
Nadere verklaring:  
1. hoe zij in een officieel stuk kunnen  
beweren, dat de heer Elout van Soterwoude  
certijds op even discretionaire wijze als  
zij een gewichtige verandering der statu-  
ten doordreef, als de heer Elout van  
Soterwoude verklaart, dat de statuten al  
dien tijd, wat het wezen aangaat, onveran-  
derd zijn gebleven.  
Overanderd 34 jaren lang;  
en 2. hoe men den naam van Elout van  
Soterwoude als stichter van deze vereeni-  
gung kan opgeven, waar men zelf beweert,  
dat alle herkomst uit vroeger verleden voor  
den Minister van Justitie onkenbaar moest  
gemaakt.  
Elout blijft ook hier zichzelf gelijk.  
Hij bidt ook de nieuwe vereeniging den  
zegen des Heeren toe; maar protesteert ten  
behoefte der waarheid niettemin beslist en  
krachtig tegen elke poging, om het te doen  
voorkomen, als ware het streven der oer-  
spronkelijke vereeniging, en het ethisch-  
irisch doel van deze nieuwe vereeniging  
66n.  
  
Een goed voorbeeld geven de heeren  
W. H. den Houting c. s. te Rotterdam.  
Zij vormden een vereeniging, om de op-  
leiding van jongemannen aan het Zettersch  
Gymnasium te ondersteunen, voor zoover  
men den weg koos der Vrije Universiteit.  
Dit nu is uitnemend.  
Ds. Van Lingem is zelf te zeer docent,  
om persoonlijk voor collectereizen het land  
door te trekken.  
Het initiatief der gemeente moet dus ook  
hier vanzelf redding aubrenghen.  
En het bleek nu reeds te Rotterdam  
dat dit kan.  
Althans in zeer korten tijd heeft men  
nu voor Rotterdam reeds twee jongeman-  
nen geplaatst, die voor kosten dezer ver-  
eeniging te Zetten worden opgeleid.  
Ze betalen te Zetten f 400.  
We wenschen onzen broederen geluk met  
dezen voorloopigen uitslag.  
Mogen er slechts steeds ernstig worden  
toegezien, dat de jongelieden die men stu-  
deeren laat, werkelijk timmerhout voor de  
studie zijn.  
Latere teleurstelling beneemt zoo vaak  
den moed.  
  
Niet genoeg kunnen we ons geluk wen-  
schen, dat het vraagstuk der kerk thans  
zoo van alle zijden bezien wordt.  
Zóó eerst komt men uit de onklarheid  
uit en daagt er helderheid en licht.  
Zoo komt nu ook de heer docent De  
Cock in *De Basijn* de grenzen der zicht-  
bare kerk bespreken, en maakt desaan-  
gewichtige opmerkingen.  
Zoo zegt hij ten eerste, dat de Doop geen  
sienlijk teeken is.  
Hoor slechts:  
Niets schijnt echter eenvoudiger dan de  
bewering dat alle gedoopten tot de zichtbare  
kerk behooren, dewijl de doop door velen ge-  
zegd wordt het zichtbare teeken te zijn waar-  
door de Christenen van de Joden, de Heide-

nen en de Mohamedanen zijn onderscheiden.  
En deze gansch eenvoudige redeneering zou  
ook waar zijn, indien de doop als zichtbaar  
teeken en voor allen merkbaar en zichtbaar  
blijvend teeken ware. Maar zichtbaar is de  
doop niet. Men kan het niemand aanzien of  
hij gedoopt is of niet. En het is niet de doop,  
maar de belijdenis die de Christenen van de  
Joden en alle niet-Christenen scheidt.  
Een Jood en Heiden, die belijden in den Chris-  
tus te gelooven, zal op grond van zijne belij-  
denis worden gedoopt en zelfs vóór zijn doop  
door Joden en Heidenen een Christen worden  
gescholden en door de Christelijke kerk als een  
Christen worden erkend. En omdat hij erkend  
wordt een Christen te zijn, wordt hij door be-  
lijdenis en doop — niet door doop en belij-  
denis, maar door belijdenis en doop — in den  
schoot der Christelijke kerk opgenomen.  
Hiertegenover stellen wij: 1. Onze Con-  
fessie Art. 33, waar staat: „De sacramenten  
zijn zichtbare waartekenen en zegelen van  
eene inwendige en onzienlijke zaak“; 2. V. 66 van den *Heidelbergse Catechismus*:  
„De sacramenten zijn heilige, zichtbare te-  
kenen en zegelen“; en 3. de vaste en stel-  
lige uitspraken van alle reformators, die  
het sacrament nooit definieeren, zonder er  
altoids bij te voegen, dat het een *sienlijk*  
*teeken* is. Nog aan het slot van zijn eigen  
artikel erkent de heer De Cock het zelf.  
Toch is het duidelijk, hoe de heer  
docent De Cock dit desniettemin toch  
weer ontkennen kan. Hij meent namelijk,  
dat door ons bedoeld was een voor ieder  
zichtbaar teeken, en nu merkt hij zeer  
terecht op, dat de Doop niet voor ieder  
zichtbaar is, want dat het merkteeken van  
den Doop niet op ons voorhoofd merk-  
baar is.  
En nu heldert alles zich op.  
Onder zichtbare kerk verstaat de heer  
docent De Cock, de kerk die door een ieder  
gezien wordt. En dan, dit geven we grif  
toe, maakt noch de Doop noch eenige an-  
dere zaak de kerk openbaar. Ook niet de  
belijdenis, gelijk hij waant; want van zeer  
weinig menschen kom ik de belijdenis te  
weten. Een belijdenis ziet men iemand ook  
niet aan.  
Bovendien hing het, gelijk docent De  
Cock wil, aan de belijdenis, dan zoo *zicht-  
bare* kerk al een zeer slechte naam zijn,  
want men ziet een belijdenis niet, maar  
hoort die afleggen. Hoortbare kerk zou dan  
de naam moeten zijn.  
Maar zoo raken we ganschelijk van de  
wijs.  
Immers noch onze vaders noch iemand  
heeft ooit met zichtbare kerk bedoeld de  
kerk voor zoover ze voor ieder met het oog  
of oor waarneembaar is; maar de kerk,  
voor zoover in het zichtbare of uitwendige  
geconstateerd kan worden dat ze er is.  
Gelijk nu de belijdenis in een Avond-  
maalboek, zoo wordt de heilige Doop in  
een Doopboek geconstateerd, als geschied  
door een uitwendige, zichtbare acte.  
Op dit bezwaar zal dus, dunkt ons, docent  
De Cock zelf niet staan.  
Zijn tweede bedenking komt neer op wat  
N. J. E. in *De Roeper* over de besnijdenis  
schreef, maar hier juist aangedrongen.  
We lezen toch:  
De volkeren nu die uit Ismael en de zonen  
van Ketura zijn voortgekomen, hadden de be-  
snijdenis krachtens dezelfde instelling als het  
volk dat uit Ismael is voortgekomen. 't Was  
hun wat het den Joden was. En hun verlaten  
van den God van Abraham en hun verlaten  
van het geloof van hun vader Abraham kon  
niet veroorzaken dat hnn besnijdenis ophield  
te zijn wat zij was krachtens de instelling des  
Heeren.  
En wat was en bleef de besnijdenis? Paul-  
us geeft in Rom. 4: 11 het antwoord als hij  
zegt: „En hij heeft het teeken der besnijdenis  
ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid  
des geloofs die hem in de voorhuis was toe-  
gerekend“.  
De Ismaelieten, de Midianieten en de andere  
volkeren uit Abraham voortgesproten hadden  
dus evenzeer als de Israëlieten en krachtens  
dezelfde instelling het teeken der besnijdenis  
tot een zegel der rechtvaardigheid des ge-  
loofs, maar den God van Israël dienden ze  
niet. Toch kon hun afval van het geloof en  
van den God van Abraham de instelling der  
besnijdenis niet te niete doen noch den aard  
van de besnijdenis veranderen. Het was en bleef  
een zichtbaar teeken gegeven tot een zegel van  
het verband dat van geen wankelen werd  
en dus blijft tot in eeuwigheid, of, om met Paulus  
te spreken, het was en bleef het zegel van de  
rechtvaardigheid des geloofs.  
De heer docent De Cock heeft zeer juist  
gevoeld, dat besnijdenis, d. i. amputatie  
der voorhuis, op zichzelf niets zegt; en  
voegt er daarom bij: *krachtens dezelfde  
instelling*.  
Deze bijvoeging toont dat de heer docent  
De Cock uitnemend merkte waar het op  
aankwam.  
Hetgeen we voor acht dagen ons veroor-  
loofden tegen N. J. E. op te merken, tref  
daarom hem niet.  
Mogen we hem daarom dit volgende in  
overweging geven.  
1. De Modernen bedienen ook thans den  
Doop, krachtens dezelfde instelling, maar  
het geloof aan den Drieëenigen God hebben  
ze verzaakt.  
2. Dientengevolge is hun Doop, al komt  
hij ook historisch uit de echte instelling op,  
geen Doop meer, en wordt als zoodanig,  
ook door de Chr. Gereformeerde kerken  
niet meer erkend, zoodra de belijdenis  
van God Drieëenig ophield.  
3. In ons geding echter was geen sprake  
van die naverking of nabootsing van den  
Doop, die we niet erkennen, maar alleen  
van den Doop, die voor ons nog steeds als  
heilige Doop geldt.  
4. Het beroep van docent De Cock op  
de besnijdenis der Midianieten enz., ver-  
wijst ons naar een naverking en nabootsing  
van de besnijdenis, die historisch met  
de instelling van Jehova saamhing, maar  
plaats greep onder geheele verwerping van  
Jehova, en die of buiten alle religie ge-  
houden werd, of geschiedde in naam van hun  
algoden.

5. Deze besnijdenis werd dan ook niet  
op een door God bepaalden dag toebediend,  
maar soms pas op het twaalfde jaar.  
6. Zoo was dan deze besnijdenis geen  
sacrament, en kon niet voor zoodanig ge-  
rekend worden.  
7. Derhalve klopt de vergelijking niet.  
Er was sprake van een sacrament, op  
abnormale wijze bediend, maar nochtans  
door onszelf als sacrament erkend.  
De vergelijking wijst op een nabootsing,  
die niets meer met het sacrament te maken  
had.  
  
De spijker op den kop.  
Art. 168 is op het oogenblik niet aan  
de orde,“ schrijft Dr. Bronsveld in *De Wa-  
geninger*.  
Niet aan de orde?  
En indien de opschuiving veler antire-  
volutionairen naar de rechts gelegen gren-  
zen der liberale partij eens juist met het  
oog, althans óók met het oog op Art. 168  
plaats had? Zou dat geen bewijs zijn, dat  
het wel degelijk aan de orde is?  
Doch — zegt ge — het is in dien zin  
niet aan de orde, dat nu allereerst, wat de  
nieuwe Grondwet te doen geeft, behoort  
behandeld te worden, en zij liet Art. 168  
van de oude ongerept.  
Dat deed zij ook Art. 194, en toch stelt  
gij dit aan de orde.  
Waarschijnlijk omdat gij meent: ook met  
Art. 194 kunnen vele grieven weggenomen  
worden, die tegen de uitvoering er van  
bestaan.  
Maar dat geldt evenzeer van Art. 168.  
Ook hier is eene organieke wet mogelijk.  
Moogt ge — zooals de heeren van *„Een-  
dracht maakt macht“* doen — als eisch op den  
voorgond stellen: „rechtvaardigheid jegens  
andersdenkenden, waar het de inrichting  
geldt van het openbaar onderwijs“ en tegen-  
over den eisch der rechtvaardigheid jegens  
andersdenkenden, waar het de besteding  
van 's Rijks middelen ter voorziening in  
godsdienstige behoeften geldt, eenvoudig  
volstaan met een: o, dat is niet aan de orde!  
De Hervorming.  
  
Met genoegen vermelden we het feit,  
dat het den ouden leeraar Gravemeyer is  
mogen gelukken, nog weder een aanmer-  
kelijke bijdrage voor zijn *Gereformeerd  
Leesboek* in het licht te zenden.  
Natuurlijk kan men bij een werk, dat in  
afleveringen het licht ziet, niet bij elke af-  
levering opnieuw een aanbeveling schrijven.  
Toch is het ons behoeft bij wat nu weer  
verscheen den schrijver onzen gelukwensch  
en onzen dank te bieden.  
Hij nadert de voltooiing reeds.  
Moge hij ze belevan!  
  
KUYPER.  
  
Uit de Pers.  
  
Aangaande de houding van Ds. Poort te  
Hendrik-Ido-Ambacht merkt *De Hoop* op:  
Gelijk in onderscheidene bladen bericht werd,  
sheeft Ds. H. J. L. Poort, te Hendrik-Ido-Ambacht,  
voor een beroep naar de Ned. Geref. Kerk (doeleurende)  
te Den Helder bedacht, en is de bede van een aantal  
leden zijner gemeente aan den kerkeraad, om tot de  
reformatie der plaatselijke kerk over te gaan, met  
algemeene stemmen afgekeurd.  
Hieruit blijkt weer, hoe de synodale organisatie  
min standvastige karakter totaal bedert, en hoe groot  
het gevaar is voor afsakken, indien men niet terstond  
luidert naar den drang der onwaarschijnlijke  
Ds. Poort heeft de leden van het congres te  
Amsterdam, in Januari 1887, bij heeft de bekende  
formule geteekend, en was zóó warm voor de zaak,  
dat hij uit Amsterdam naar Dordrecht telegrafeerde aan  
Ds. van Hoogenhuijze, om dezen te vragen, waarom  
hij niet, volgens bestaande afspraak, gekomen was.  
Weinige weken na het congres had Ds. Poort salien  
klaar, om terstond tot de losmaking der gemeente  
over te gaan, als het Klassikaal Bestuur van Dordrecht  
het minste tekenen zou geven van hem tot verantwoor-  
ding te willen roepen wegens zijn bijwoning van het  
congres. Hield het Klassikaal Bestuur zich stil, dan zou  
er met de losmaking nog even gewacht worden, tot  
een en ander met betrekking tot het beheer der kerke-  
lijke goederen in orde zou zijn gebracht. Doch zoodra  
te Den Helder de bede van de zijde van het Klassikaal  
Bestuur, dan zou Ds. Poort met zijn kerkeraad terstond  
tot de afschaffing der organisatie overgaan. De mu-  
ken lagen klaar om geteekend te worden.  
En nu!  
Dezelfde leeraar, Ds. Poort, die in Januari 1887  
plechtig verklaard heeft, dat afschaffing der synodale  
hiërarchie plichtmatig is voor een kerk, die „Jezus“  
Koningschap in zijne kerk wil eeren, en die, met  
zijn kerkeraad, gereed stond om de plaatselijke kerk  
vrij te maken van de hiërarchie, wist nu, op echt  
synodale wijze, kortweg de bede af, die uit het mid-  
den der gemeente gelaakt werd, dat de kerk tot de  
gehoorzaamheid aan de Schrift en tot hare wettige  
kerkenordening zou worden teruggebracht.  
In de kerk van Hendrik-Ido-Ambacht nu naar  
het ambt der geloovigen moeten gehandeld worden,  
om tot hare vrijmaking te komen van de hiërarchie.  
Dan zal straks Ds. Poort, in 1888, hen uitnemen en  
afzetten, die handelen naar zijn eigen woorden in  
1887. Dan zal hij, in den naam en als dienstknecht  
der hiërarchie, vervolgen hen, die met die hiërarchie  
breken, schoon hij hen daartoe zelf heeft opgewekt.  
Wij belaghen Ds. Poort meer, dan wij hem veroor-  
deelen. Naar den goeden raad, die hem in het begin  
des vorigen jaars gegeven werd, had hij, toen hij in  
zijn consciëntie overtuigd was, dat breken met de sy-  
nodale organisatie van God geboden plicht was, daar-  
toe onverwilt moeten overgaan, en niet daarmede  
moeten wachten, om eerst de zaken van het beheer  
beter geregeld te krijgen. De Heere blaast in zulke be-  
rekeningen. Hij eischt oogenblikkelijke gehoorzaamheid  
aan zijne bevelen. Waar men niet geheel overtuigd is,  
welke de wil des Heeren zij, dat kan niet tot beilij-  
ghend gehandeld worden. Maar waar men openlijk be-  
lijdt, dat de weg, waarin men wandelt, in strijd is met  
Gods Woord, en dat met dien toestand toestand moet  
worden gebroken, dan mag men daaraan niet volhouden,  
geen omtrent. Er is *reformatio in mara*, doodelijk ge-  
vaar in uitslag, vooral, omdat uitslag dan meestal afziet  
wordt.  
Daar zijn, helaas, reeds onderscheidene voorbeelden  
van. Hier heeft men gewacht, in de hoop dat A. of  
B. — invloedrijke leden in den kerkeraad of in de ker-  
kevoogdij — die voor het oogenblik nog niet geheel  
beslist voor de zaak stonden — over een paar maan-  
den“ wel geheel met de reformatie zouden medegaan.  
Daar weer, in vacante gemeenten, heeft men de zaak  
uitgesteld, tot er een predikant zou zijn, die de leiding  
der reformatie op zich zou nemen.“ Nog weer in an-  
dere gevallen zou men wachten, tot de kerkeraad of  
kerkevoogdij „om“ was, of ook wel, tot het Klassikaal  
Bestuur, om de een of andere reden, den predikant  
of de leden der kerkeraad af te schorten zou. En wat is in  
den regel gevolg van dat wettelen, van deze rondige  
berekeningen geweest? Dat de kerkeraad niet gekomen  
is tot de vrijmaking zijner kerk, dat de welwillenden meer  
dan ooit tot slaafse gehoorzaamheid aan de hiërar-

chie geleid zijn en dat het werk der reformatie ten slotte  
ter hand moest worden genomen naar het ambt der  
geloovigen, met terzijdestelling van diezelfde ambts-  
dragers, die tevoren de gemeente tot afwerping der  
hiërarchie hadden opgewekt.  
Daar is ook in deze dingen een tijd des welbe-  
hagens; en men heeft wel toe te zien, dat men dezen niet  
late voorbijgaan in ideale overleggingen. Er moet niet  
zondig *verrijt*, maar geloovig *overrijt* gehandeld  
worden, waar de Heere ons bij zijn wil en weg  
bepaalt. En vooral moeten zwakke, wettende broeders  
hierop gedurig opmerkzaam gemaakt worden, opdat  
zij niet, zooals thans ook weer Ds. Poort, tot hun  
eigen en der gemeente schade, al wettende en met de  
synodale machten koketterende, ten slotte zóó in de  
stricken van het Genootschap verward raken, dat er  
voor hen geen ontkomen is, en zij in plaats van te  
reformeeren, de deformatie der kerk zouden bestendigen  
en door hun woord en voorbeeld grooter maken.  
Dit stuk is even degelijk gesteld, als juist ter  
sneede.  
Arglistig is ons hart meer dan eenig ding,  
en nooit bekroop het hart banger arglistigheid,  
dan waar het aankomt op het kiezen voor den  
onzichtbaren Koning tegen de zichtbare machten.  
Er is hier tweemaal kwaad.  
Het kwaad der bedorven mystiek. Als Gods  
Woord zoo klaar voor ons ligt en zegt: „Ge-  
moet!“ — dan vraagt het vonden zoekend hart  
nog: „Maar is het de weg wel?“, en dan is  
Satan er handig bij, om evenals een engel des  
lichts tot u te komen, en u in te flousteren:  
„Wel neen, die weg van gehoorzaamheid aan  
Gods Woord is uit den Duivel. Dat is alles  
menschenwerk. Een werk der duisternis. Houd  
er u verre van!“  
En dan gaat de Bijbel dicht, en allerlei ge-  
moedsinflusteringen krijgen den boventoon,  
en van gehoorzaamheid komt geen sprake meer.  
En het tweede kwaad is, dat men wel vat:  
„We moeten storm loopen“, maar dat men zelf  
lieft niet voorop wil.  
Men laat anderen dan vooropgaan, en ziet  
eens aan, hoe zij 't er afbrengen, en als in hun  
bloed dan de tegenstand gebroken is, dan  
ja, wil men zelf op de pantoffeljes achteraan  
komen, maar ook, als het eens niet ging, dan  
bergt men zich nog tijdig het lijf.  
Dat nu is altegader „menschenwerk“, ja  
wel een werk van den mensch op zijn slechtst.  
De bitterheid, waarmee men in ethisch-irisch-  
se kringen in het diepst zijner ziel tegen een  
„doeleurend“ mensch vervuld is, neemt almeer  
een chronisch karakter aan.  
Het wordt een manie.  
Zoo hoorden we onlangs van een benoeming  
voor het bezoek in de gevangenissen, waarbij  
een dame uit onze beste kringen was voorge-  
dragen, die ook door de Roomsche dames werd  
gewenscht. En toch, toen het uitkwam, dat  
deze dame wat nauw met de doeleurenden in  
verband stond, kwamen alle ethisch-irisch-  
se dames met boozee gezichten tegen deze benoe-  
ming op.  
Dan hadden ze nog liever een Roomsche!  
Wat haast vervult deze harten toch!  
En lees nu hier wat *De Hoop* weer uit Rot-  
terdam meldt:  
Naar ons bericht wordt, werd aan een eenvoudige  
man, die zich bij een Bijbelbewaarder van het Nederl.  
Bijbelgenootschap alhier vervogde, om een Bijbel met  
grote letter, die Bijbel geweerd, omdat de aan-  
vraag „doeleurend“ was. Aan zulken mocht de bewaar-  
der geen Bijbel afgeven.“  
Wat moeten de Doeleurenden in het oog der Syno-  
dalen toch diepgedronken wezen zijn, dat hun zelfs  
geen Bijbel mag worden gegeven.  
Een goede les terens voor Doeleurenden, die een  
Bijbel graag behoeven, zich daartoe niet te wenden  
tot het Ned. Bijbelgenootschap, maar tot hun eigen  
diakenen.  
Wat toestand toch!  
Een dame van naam en stand mag niet  
meedoelen aan het bezoeken van gevangenissen. En  
wie doleert mag zelfs geen Bijbel hebben!  
En dat nota bene van het Ned. Bijbelgenoot-  
schap, dat uitdrukkelijk verklaard heeft geen  
onderscheid in kerkelijk opzicht te maken.  
KUYPER.  
  
Wegens plaatsgebrek moet het slotartikel  
over het Kerkelijk Ambt liggen blijven.  
  
Officieele Berichten uit de Ned.  
Geref. Kerken.  
  
Aan de kerkeraaden der Nederduitsche  
Gereformeerde kerken (doeleurende).  
  
Genade en vrede zij u van God den Vader  
en van Jezus Christus onzen Heere, door den  
Heiligen Geest!  
De kerkeraad der Gereformeerde kerk (do-  
leurende) te Rinsumageest en Sijbrandahuis be-  
richt langs dezen weg, dat ook hij de synodale  
organisatie van 1816 heeft terzijde gesteld en  
aanvaard heeft de Dordtsche kerkenorde van  
1619.  
Wedergekeerd tot de erkenning van het  
soverein gezag van Jezus Christus in zijne  
kerk en tot de aanvaarding der drie formu-  
lieren van eenheid, als akkoord van kerkelijke  
gemeenschap, wenscht de kerkeraad ook met  
de overige Gereformeerde kerken in corres-  
pondentie te treden.  
Geve de Heere, dat zijn Geest in de ge-  
meente moge doorwerken, opdat zij haar schuld  
voor God diep gevoele, dat alles gewerd  
moge worden wat den Heere mishaagt, en dat  
zij openbaar moge worden, in waarheid te be-  
hoopen tot dat lichaam, waarvan Jezus Christus  
het Hoofd is.  
  
De kerkeraad voornemens,  
S. G. TJEERDSMA.  
S. P. PRINS.  
D. P. DE GROOT.  
K. BOERSMA.  
A. WIGERSMA.  
J. VEIER.  
  
REEUWIJK. Door de goede hand onzes  
Gods over ons werd Zondag 11. onder leiding  
van den consulat Da C. W. J. van Lammel,  
van Waarder, die de gemeente bepaalde bij Ezra  
9:13 en 14, de nieuwe noodkerk in gebruik  
genomen.  
Daar de gemeente, na de afwerping der sy-  
nodale banden, op een korenzolder vergaderde,  
doch deze in andere handovering, was het  
haar een oorzaak van blijdschap en dank aan  
den Heere, in een eigen goed ingericht ge-  
bouw het Woord des levens te hooren verkon-  
digen.  
Moge de Heere, om zijns Zoons wille, door  
zijn Geest, hier en in alle kerken het werk  
der reformatie aanvangen of voortzetten tot  
eere zijns naams.  
De scriba van den kerkeraad der Ned. Geref.  
kerk (doeleurende) van Reeuwijk,  
J. v. d. HEIJDEN Pz.  
  
Engeland. Dat de Episcopale kerk van Engeland,  
wat haar leer betreft, een Gereformeerde kar-  
akter draagt, is niet te ontkennen. Haar geloofs-  
belijdenis, in 39 artikelen vervat, draagt een  
Gereformeerd stempel. Zij is echter van de Gere-  
formeerde kerken gescheiden door haar kerkorde  
en liturgie. Van heverlede is men echter in de  
Episcopale kerk gaan meenen, dat juist de  
Roomsche elementen, die in kerkorde en litur-  
gie overgebleven waren, het kenmerkende der  
kerk zijn. Dit is echter niet waar. Kerkorde  
en liturgie dienen zich uit de belijdenis der  
kerk te ontwikkelen. Toch willen vele Epis-  
copalen hunne kerk niet meer een Protestant-  
sche, maar een „Katholiek“ kerk genoemd  
hebben. „Wanneer men dat woord „Katholiek“  
maar recht verstand, zoodaartegen geen be-  
zwaar bestaan, doch omdat men het tegenover  
Protestantisch stelt, blijkt daarin, dat men in  
de gedachten er het woord „Roomsche“ bij  
voegt.“  
Het is een feit, dat de Episcopale kerk door  
haar organisatie uit de Presbyteriaansche Al-  
liantie gesloten is. De Alliantie zal dit jaar  
te Londen vergaderen en wel den 3den Juli;  
tegen denzelfden tijd heeft de aartsbischof van  
Canterbury al de Anglicaansche bisschop-  
pen over de geheele wereld te Londen samen-  
geroepen. *De Reformierte Kirchenzeitung* denkt,  
dat dit niet toevallig is. „Welk een gewin,  
wanneer een ernstig samenwerken mogelijk  
werd, zóowel tegen Romeinisme als tegen  
Atheïsme, die twee vijanden, met welke men  
te kampen heeft!“ zoo roept dit orgaan uit. Wij  
helpen het wenschen. Doch wij vrezen, dat er  
niets van gebeuren zal. Vergissen wij ons  
niet, dan zullen wel oud-Roomsche aartsbis-  
choppen en bisschoppen bij de vergadering  
van de Engelsche kerkvorsten tegenwoordig zijn,  
en zal er daar gezocht worden naar een vereeni-  
gung met de oud-Roomsche kerk en met de  
Grieksche; doch wij vrezen, dat er niet aan  
gedacht zal worden, om ééne lijn te trekken  
met de Gereformeerde kerken, vier afgevaar-  
digden de Presbyteriaansche Alliantie bezoeken.  
  
Spanje. De toestanden in dit land zijn aller-  
treurigst, hetzij wij het oog vestigen op het  
staatkundig, maatschappelijk of kerkelijk gebied.

**Buitenland**  
  
**Duitschland.** Van jaar tot jaar wordt de toestand van Berlijn uit een geestelijk oogpunt treuriger.  
De stadszending doet wel iets om in dien nood eenigzins te voorzien, doch het blijft slechts stukwerk. De stad neemt steeds grooter afmetingen aan, en de kerken bevinden zich bijna alle in het middelpunt der stad. Het centrum van Berlijn wordt daarbij steeds meer ontvolkt; het wordt een tweede city, gelijk die te Londen gevonden wordt, waar men bijna enkel kantoren en magazijnen, doch schier niet één woonhuis vindt. Er zijn predikanten, die 700 catechisanten hebben en op één dag 200 kinderen hebben te doopen.  
Ken zestal jaren geleden heeft de Berlijnsche stadssynode besloten tot het heffen van een kerkelijke belasting. Deze hoofdelijke omslag wordt door de rijksambtenaren, die de rijksbelasting in ontvangst moeten nemen, gratis geïnd, schoon zij niet het recht hebben om de weigerachtigen te vervolgen. Er wordt belasting geheven naar het inkomen der belastingsschuldigen. Vijf procent van de som, die men aan het rijk behoort te betalen, moet men offeren voor de Evangelische kerk. Dit wordt echter niet gevorderd van de zes laagste klassen, terwijl door den staat de kleine inkomsten onbelast zijn gelaten. De 4500 kerkelijk aangeslagenen hebben voor hunne kerk ± f 250000 opgebracht; slechts 147 personen weigerden te betalen. Deze som is wel belangrijk, doch nog bij lange na niet voldoende om aan alle behoeften te voldoen. De stadszending zendt een menigte arbeiders uit, die in het afgeloopen jaar 62000 bezoeken aflegden; zij hielden in 17 zalen Bijbelzittingen en Zondagschool; elke week wordt door deze vereeniging een kort stichtelijk stukje uitgegeven om dit ter lezing te bieden aan hen, die zelden of nooit eene kerk kunnen bezoeken, zooals tramconducteurs, droschenkoetsiers, enz. Van die blaadsjes worden 12000 exemplaren verkocht, waarvan er 16000 in Berlijn verspreid worden. Het orgaan van de stadszending, een weekbladje, heeft een oplage van 24000 exemplaren.  
De kerkelijke toestand van Berlijn is wel verbeterd sedert de laatste 9 jaren. In 1879 gebeurde het, dat men vanwege de gasfabriek den gasmeter in een der hoofdkerken van Berlijn liet wegnemen. Dit geschiedde, omdat de kerkelijke administratie niet bij machte was om de hoog opgevoelen gasrekening te voldoen. Er waren predikanten, die er desmettegenstaande in de winteravonden Bijbelzittingen hielden en die er daarom voor hunne rekening voor het kleine gehoor, dat zij rondom zich verzamelden, hier en daar petroleumlampen hadden doen hangen. Zulke toestanden zijn gelukkig voorbij. Er is eene kerk bijgebouwd, de gasrekeningen kunnen weder betaald worden, de kerken worden meer bezocht. Doch wordt het zuivere Evangelie gebracht in de weinige kerken van Duitschlands hoofdstad? Wij vrezen van niet. Laat ons hopen, dat veler prediking voorbereidend zal zijn en de behoeftige moege werken naar de spijze, die in het Woord Gods aangeboden wordt.  
  
— In *De Hervorming* is een stuk te vinden van een Duitscher van de vrijzinnige richting, waarin kort en goed betoogd wordt, dat het een kritieke tijd is voor de zaak van het liberale Protestantisme. „Het wordt steeds meer gebaat en aangevallen.“ Tusschen de regels door staat ook te lezen, dat het modernisme in Duitschland terrein verliest; vandaar, dat in genoemd artikel ook zekere moedeloosheid niet is te missen.  
Toch, zoo dunkt ons, staat het niet de zaak van het modernisme lang zoo hopeloos niet. Juist de clericale invloeden, waarover de schrijver zich beklagt, die zich thans doen gelden en die naar meer uitwendige macht voor de Evangelische kerk doen vragen, zullen het modernisme bevorderen. Daarbij voert de Ritschlaansche school lijnrecht weder tot ontkenning van alle openbaring en bereidt dus den weg voor het modernisme. Bij alle bestrijding van het modernisme is er in Duitschland niet een terugkeeren tot de wet en het getuigenis; vandaar, dat wat de kracht van Luther uitmaakte, de leer van de vrije genade, haast niet meer beleiden wordt en nog minder den volke geleerd. De Heere kan ook in Duitschland een nieuwe reformatie geven, doch er is daarvoor 't oogenblik zelfs geen wolkje van eens mans hand te zien.  
  
**Engeland.** Dat de Episcopale kerk van Engeland, wat haar leer betreft, een Gereformeerde karakter draagt, is niet te ontkennen. Haar geloofsbelijdenis, in 39 artikelen vervat, draagt een Gereformeerd stempel. Zij is echter van de Gereformeerde kerken gescheiden door haar kerkorde en liturgie. Van heverlede is men echter in de Episcopale kerk gaan meenen, dat juist de Roomsche elementen, die in kerkorde en liturgie overgebleven waren, het kenmerkende der kerk zijn. Dit is echter niet waar. Kerkorde en liturgie dienen zich uit de belijdenis der kerk te ontwikkelen. Toch willen vele Episcopalen hunne kerk niet meer een Protestantische, maar een „Katholiek“ kerk genoemd hebben. „Wanneer men dat woord „Katholiek“ maar recht verstand, zoodaartegen geen bezwaar bestaan, doch omdat men het tegenover Protestantisch stelt, blijkt daarin, dat men in de gedachten er het woord „Roomsche“ bij voegt.“  
Het is een feit, dat de Episcopale kerk door haar organisatie uit de Presbyteriaansche Alliantie gesloten is. De Alliantie zal dit jaar te Londen vergaderen en wel den 3den Juli; tegen denzelfden tijd heeft de aartsbischof van Canterbury al de Anglicaansche bisschoppen over de geheele wereld te Londen samengeropen. *De Reformierte Kirchenzeitung* denkt, dat dit niet toevallig is. „Welk een gewin, wanneer een ernstig samenwerken mogelijk werd, zóowel tegen Romeinisme als tegen Atheïsme, die twee vijanden, met welke men te kampen heeft!“ zoo roept dit orgaan uit. Wij helpen het wenschen. Doch wij vrezen, dat er niets van gebeuren zal. Vergissen wij ons niet, dan zullen wel oud-Roomsche aartsbischoppen en bisschoppen bij de vergadering van de Engelsche kerkvorsten tegenwoordig zijn, en zal er daar gezocht worden naar een vereeniging met de oud-Roomsche kerk en met de Grieksche; doch wij vrezen, dat er niet aan gedacht zal worden, om ééne lijn te trekken met de Gereformeerde kerken, vier afgevaardigden de Presbyteriaansche Alliantie bezoeken.  
  
**Spanje.** De toestanden in dit land zijn aller-  
treurigst, hetzij wij het oog vestigen op het staatkundig, maatschappelijk of kerkelijk gebied.